

ПРАВА НА ВОЛЮ

Праваабарончы бюллетэнь

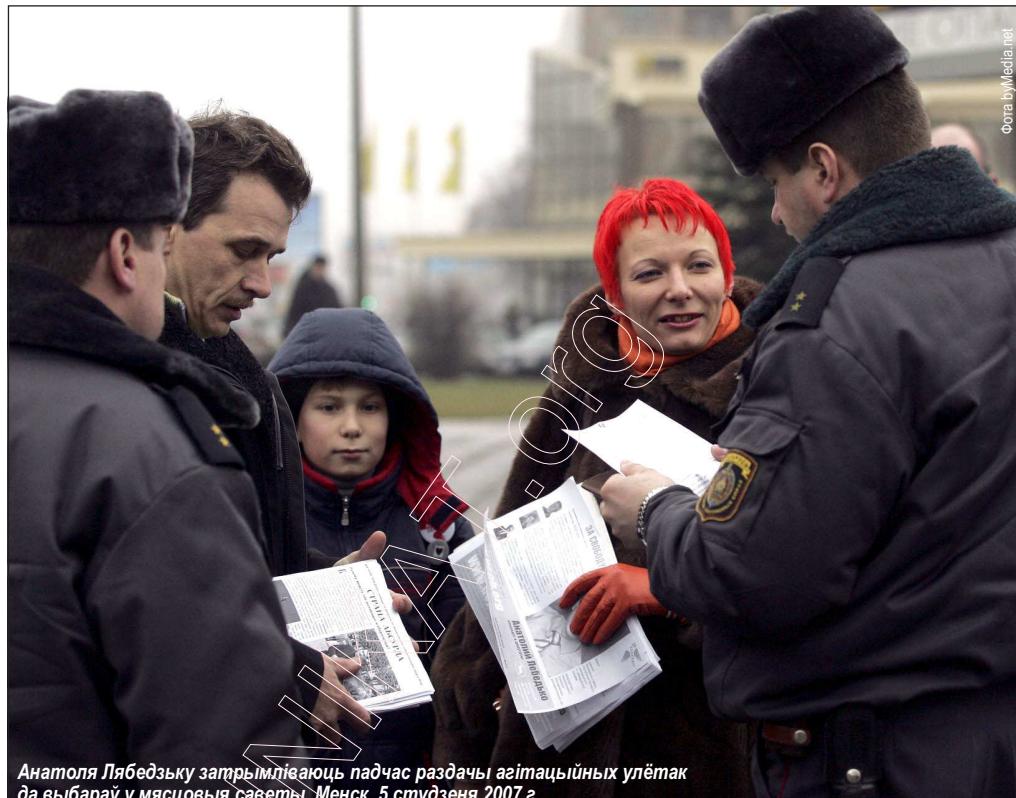
Беларусь у канцы съпісу

Беларусь заняла 13-е месца ў рэйтингу свабоды CMI за 2006 год сярод 15 краінаў – быльых рэспублік СССР. Ніжэй разъясціліся толькі Казахстан і Туркменія. У пачатку гэтага съпісу Грузія, Эстонія і Украіна. Гэта вынік аналізу заканадаўства аб CMI ў краінах СНД і Балтыі, які ў чарговы раз правёў Інстытут праблемаў інфармацыйнага права (г. Масква).

“Нашай мястай было вызнаныць узровень развіцця нацыянальнага заканадаўства ў гэтых дзяржавах у канцэктусе юрыдычных гарантый забесьпячэння свабоды масавай інфармацыі, прасачыць тэндэнцыі развіцця права CMI, парашунаць тэмпы і вектар росту спрэчыльнага для свабоднага развіцця CMI асіяродзьдзя”, – паведамляеца ў дакладзе, які цытуе прэс-служба БАЖ.

У якасці крытэріяў гарантый свабоды масавай інфармацыі разглядаліся наяўнасць альбо адсутнасць заканадаўчых гарантый разнастайных аспектаў дзеянасці CMI. Для гэтага былі вызначаныя трынаццаць найбольш істотных для мас-медія пытанняў, такіх, як замацаванне ў канстытуцыі прынцыпу свабоды масавай інфармацыі, канстытуцыйная забарона цэнзуры, наяўнасць у дзяржаве закону, рэгулюючага дзеянасць CMI, законаў аб доступе да інфармацыі, аб тэлевізашчыні і грамадzkім тэлебачаньні, характар пракцікуў рэгістрацыі CMI (апавяшчальны ці дазваляючы), адсутнасць крыміналнай адказнасці за паклён і (альбо) абраузу ў дачыненіі грамадзяна і асобна – прадстаўніку улады і кіраўніка дзяржавы і інш.

“Вядома, наяўнасць таго ці іншага закону не зьяўляецца гарантый свабоды CMI. Важныя якасці закону, тыя абмежаванні і гарантый свабоды CMI, якія ён утрымлівае, – рэзюмуеца ў дакументе. – Але сама наяўнасць зацьверджаных нацыянальным парламентам прававых нормаў (альбо ж іх адсутнасць) азначае ўсталяванне вызначаных і доўгатэрміновых правілаў паводзінаў, па якіх CMI ёсць ж прасьцей існаваць, чым у сітуацыі, калі такія правілы змяняюцца кожны дзень у залежнасці ад неабмежаваных патрабаваннямі законаў, а ў выніку, некантролюемых дзяржаўных чыноўнікаў”.

Фота byMedia.net

Алесь БЯЛЯЦКІ:

“Улады падманваюць свой народ”

З пункту погляду праваабаронцы, “выбары” у мясцовыя саветы нельга называць сапраўднай выбарчай кампаніяй. Усё, што адбывалася на нашых вачах на працягу трох месяцаў і асабліва ў апошнія дні, можна называць масавым запалохвальнем беларускага грамадзтва. Шматлікія не-законныя затрыманні, пераслед палітычных і грамадzkіх актыўістаў, стрымліванне ўсялякіх грамадzkіх ініцыятываў імагчымасцяў, гарантаваных беларускім грамадзянам Канстытуцыяй — усё гэта дае падставы казаць, што адбыўся на выбары, а кепска падрыхтаваны фарс.

Мы бачылі непрыхавана адмоўныя адносіны да палітычных партый. Праз заканадаўчыя акты і зьмены ў выбарчым заканадаўстве іх магчымасці былі рэзка і моцна абмежаваныя. Больш за тое, некаторыя кандыдаты ў депутаты падчас выбараў знаходзіліся ў турме, як напрыклад два апазіцыйныя кандыдаты з Пінску.

У выніку перашкодаў у правядзенні выбарчай кампаніі значная частка дэмакратычных кандыдатаў зъняла свае кандыдатуры. Яны заяўлі, што выбары праходзяць у

неспрыяльных умовах, што улада не дае ім магчымасці праводзіць агітацыйную кампанію. Гаварыць пра палітычны плюралізм і дэмакратичную пракэздадуру ў такіх умовах не даводзіца. Трэба ясна разумець, што ў нашай краіне на сёньняшні дзень існуе таталітарная жорская сістэма падаўлення любых поглядаў, апрач тых, якія пранапануюць беларускаму грамадству ўлады.

Мы добра ведаем, што выбары праводзіць прэзідэнцкая вертыкаль, выканаўчыя структуры, а выбарчыя камісіі, у тым ліку і ЦВК, – гэта шырма, за якой хаваюцца грубейшыя фальсіфікацыі. Пракэздадуры правядзеньня выбараў былі недэмакратычныя: амаль никто з прадстаўнікоў палітычных партый і грамадzkіх арганізацій на быў уключаны ў выбарчыя камісіі. Значная частка кандыдатаў у депутаты не была зарэгістраваная па надуманых прычынах, альбо іх зънялі пазней. Непразрыстая

(Працяг на стар. 5)

Выбары не адпавядалі міжнародным стандартам

**Назіральнікі ад Беларускага Хельсінскага камітэту лічаць,
што выбары ў мясцовыя саветы не былі больш дэмакратычныі, чым прэзідэнцкія**

Болей за 500 назіральнікаў ад БХК назіралі за выбарамі ў мясцовыя саветы, якія прайшлі ў Беларусі 14 студзеня. 15 студзеня праваабаронцы падсумавалі свае назіраньні. Галоўная выснова – выбары не адпавядалі міжнародным стандартам і нават прайшлі з парушэннем беларускага выбарчага закону.

“Парушэнні ішлі ад самага пачатку. І на стадіі фармаваньня камісіяў – усё на цалкам адпавядала і беларускаму праву і міжнародным стандартам”, – паведаміў выканаўчы дырэктар БХК Алег Гулак. Але найбольш прэтэнзій у праваабаронцы да

працэсу падліку галасоў. Ён прысутнічаў пры падліку галасоў на ўчастку ў Сухараўскай акрузе № 27 Менску, але назіральнем сваю місію назваць не бярэцца. “За дзесяць метраў ад назіральнікаў праводзіцца падлік, але камісія стаіць сілнімі да нас – у мяне ёсьць фотаздымак – і нічога ня бачна. Я падымаюся і кажу, што хачу паглядзець, я не зъбираюся вам замінаць, але я хачу бачыць бюлетэні. Адразу выклікаюць міліцыянта і ён сядзе побач са мной. А тым часам падлік галасоў працягваецца”, – распавёў Радыё Свабода Алег Гулак.

Паводле падлікаў назіральнікаў, у гэтай

акрузе, выбары тут не адбыліся з-за малой яўкі выбарцаў, але ў выніковым пратаколе назіральнікі ўбачылі зусім іншыя лічбы. Іх просьбы пераправерыць лічбы былі адхіленыя – назіральнікам заявілі, што выбары ўжо адбыліся.

“Тое, што па ўсёй Беларусі перамаглі некалькі незалежных кандыдатаў, нічога не зъмяняе. Эта былі недэмакратычныя выбары, яны па сутнасці нічым не адрозніваліся ад мінулых прэзідэнцкіх выбараў, спрацавала тая самая сістэма фальшаваньня”, – мяркую Алег Гулак.

Ілюзія ў было, няма і ня будзе

**Лідэры партыяў заяўляюць:
выбарчая кампанія
беспрэцэнтная
на парушэннях заканадаўства...**

Кампанія па выбарах дэпутатаў у мясцовыя Саветы беспрэцэнтная на парушэннях заканадаўства. Такое меркаванье 4 студзеня на прэс-канферэнцыі ў Менску выказала большасць лідэраў апазіцыйных партыяў Беларусі.

Як адзначыў старшыня АБ`яднанай грамадзянскай партыі (АГП) Анатоль Лябедзька, “такой кампаніі мы ня ведалі за ўесь час прэзідэнцтва Лукашэнкі”. Паводле А.Лябедзькі, 16 кандыдатаў ад АГП па Менску не змаглі надрукаваць агітацыйныя матэрыялы ні ў прыватных, ні ў дзяржаўных друкарнях. “Нават падчас прэзідэнцкай кампаніі такога не было”, – адзначыў ён. Па меркаванні лідэра АГП, дэмакратычным сілам трэба давесці да выбаршчыкаў інфармацыю аб усіх парушэннях падчас гэтай кампаніі.

Віктар Карніенка, які прадстаўляў на прэс-канферэнцыі лідэра аўтаданых дэмакратычных сілаў Аляксандра Мілінкевіча, адзначыў, што дэмакратычныя кандыдаты “не павінны падаць да стрэлу”. Пры гэтым ён не выключае здыманья кандыдатаў з дыстанцыі пасля вычарпання ўсіх магчымасцяў у гэтым статусе.

Кіраунік Беларускай сацыял-дэмакратычнай Грамады Станіслаў Шушкевіч падкрэсліў, што ягоная партыя першапачаткова

была перакананая: “з гэтых выбараў нічога не атрымаеца”.

Старшыня партыі БНФ Вінцук Вячорка з'яўляўся ўвагу на шматлікія парушэнні правоў кандыдатаў і прэтэндэнтаў у кандыдатаў ад партыяў. “Ілюзія не было, няма і ня будзе”, – адзначыў ён. Паводле В.Вячоркі, Партыя БНФ мае намер выкарыстаць апошнія дні кампаніі для інфармаванья насельніцтва аб галоўнай пагрозе незалежнасці Беларусі – “газавай вайне” з Расіяй. “Адзінай тэма на сустэрэах з выбаршчыкамі – “газавая вайна”, што будзе з незалежнасцю. Усё астатніе блякніе перад гэтай проблемай”, – заявіў В.Вячорка.

Сакратар Цэнтральнага камітэту Партыі камуністыі Беларускай (ПКБ) Алена Скрыглан адзначыла, што кандыдаты ад ПКБ, якія з'яўляюцца з перадвыбарнай гонкі, усё ж працягваюць удзел у кампаніі, “ад дэзвярэй да дэзвярэй”, тлумачачы, чаму партыя рэкамендавала сваім кандыдатам ня ўдзельнічаць у выбарах. Па яе дадзеных, калі 30 чалавек ад ПКБ працягваюць удзельнічаць у кампаніі.

Выканаўца абавязкаў старшыні Беларускай сацыял-дэмакратычнай партыі (Грамада) Анатоль Ляўковіч паведаміў, што партыя разглядае гэтую кампанію як тэхнічную.

Лідар грамадзянскай ініцыятывы “За свободу падпрымальніцтва!” Віктар Гарбачоў адзначыў, што “вынік мясцовыя выбараў зразумелы, але мы будзем іх выкарыстоўваць для агітацыі сваіх новых прыхільнікаў”. Зараз на выбары ідуць 47 сябру ўніцыятывы.

“Магчымасці выбару практычна не было”

“Аляксандр Лукашэнка перастаў імітаваць дэмакратыю, як гэта было ў часе папярэдніх галасаваньняў. Гэтым разам выбары ў мясцовыя саветы ён правёў у чыста сталінскім стылі. Перад выбарамі былі рэпрэсіі, аблавы і затрыманні апазіцыянераў. У часе выбараў магчымасці выбару практычна не было”, – піша “Gazeta Wyborcza”.

Як паведаміла Радыё Свабода, штодзёнікі піша, што ў невялікіх мястэчках у сыпсы кандыдатаў “былі запісаныя людзі, вызначаныя КДБ і аддзеламі ідэалогіі”. Што да назіральнікаў, дык, паводле газеты, гэта былі “пераважна прадстаўнікі Беларускага рэспубліканскага саюзу моладзі – гэта званага Лукамолу, а таксама іншых паслухміных арганізацій”.

“Людзі апазіцыі бяз шансаў” – гэта загаловак артыкулу ў іншым штодзённіку *Rzeczpospolita*. Газета друкуе рэпартаж свайго карэспандэнта з Мар'інай Горкі, дзе ў мясцовыя раённы савет балатаўаўся прадстаўнік БНФ Алег Вацьковіч. “Ніхто, акрамя прадстаўнікоў улады, ня меў шансаў. Спадар Вацьковіч прысутнічаў пры падліку галасоў. Бачыў, што за яго галасавалі ўдвая больш выбарцаў. Калі ўвечары былі пададзеныя выбары, Алег Вацьковіч пачаў, што ягоная суперніца атрымала 600 галасоў, а ён – 300”.

Заканамерны парадокс

11 студзеня Беларуская асацыяцыя журналістаў прэзентавала другі медыя-маніторынг па асьвятынні тэмы мясцовых выбараў-2007 у беларускіх медія за перыяд з 18 снежня па 9 студзеня. Асноўны вынік яго – у час перадвыборнай агітацыі ўвага дзяржаўных СМИ да выбараў зменышлася амаль удвая.

Гэтая сітуацыя выглядае парадаксальнай, улічваючы, што перыяд перадвыборнай агітацыі – гэта самая актыўная фаза выбарчага пракцэсу. Тым ня менш, паводле кірауніка маніторынгавай групы БАЖ Алеся Анціпенкі, практична ўсе медыі значна зынізілі ўвагу да выбараў. Затое відавочна зурасла за гэты перыяд цікавасць дзяржаўных СМИ да асобы кірауніка краіны. Так, праграма першага канала БТ “Панарама” прысьвяціла яму і звязаным з ім падзеям амаль 90% эфірнага часу, прыкладна столькі ж увагі яму аddyalo і дзяржаўнае радыё. А вось пракцэнт асьвятынні дзеянасці апазіцыі ў дзяржаўных СМИ набліжаны да нуля — яе прадстаўнікі калі і ўзгадваюцца, то альбо ў негатыўным, альбо ў надзвычай негатыўным плане.

Як ні дзіўна, але самі кандыдаты са сваімі выбарчымі праграмамі ў дзяржаўных медія фактычна адсутнічалі. Адзінам з выключэннем было правадное радыё з яго сынепыфічнай аўдыторыяй. Ды і тут прамовы кандыдатаў транслюваліся ў вельмі нязручны час, калі людзі альбо едуць на працу, альбо вяртаюцца адтоль — з 8.00 да 8.30 раніцы ці паміж 18.00 і 18.30.

Што ж тычыцца друкаваных СМИ, то і нацыянальныя, і рэгіональныя газеты практычна ігнаравалі выбарчы пракцэс. І «Советская Белоруссия», і «Звязда» ня мелі матэрыяляў ні пра кандыдатаў, ні пра іх перадвыборную агітацыю. Часта СМИ выкарыстоўвалі так званыя медыя-эффекты: важкія грамадзкія падзеі, тэмы, асобы падаваліся дзяржаўнымі журналістамі съвядома перадузята.

У выніку такое асьвятынне дзяржаўнымі медыя мясцовых выбараў нікім чынам не магло спрыяць выбаршчыкам у атрыманні поўнай інфармацыі, пазбуйтаві магчымасці пазнаёміцца як з кандыдатамі, так і з іншімі праграмамі. На думку Алеся Анціпенкі, куратора медыя-маніторынгу, такая палітыка дзяржаўных СМИ мае канкрэтную мэту: “Эта зроблена, каб дзялілізваць любяя выбары ў нашай краіне, каб людзі ня мелі дастатковай інфармацыі, у тым ліку і прыхільнікамі асобай, якія ў будучым маглі бы набыць вядомасць на палітычным небасхіле”.

Валянцін СТЭФАНОВІЧ:

“Выбаршчык хутка стане лішнім...”

У таталітарных і блізкіх да таталітарных палітычных сістэмах правядзельне свабодных, дэмакратычных і празрыстыных выбараў – справа практычна немагчыма. Выбары ў такіх сістэмах служаць для стварэння выгляду легітымізацыі пэўных уладных структураў, якія паводле Канстытуцыі абраюцца народам. Рэальна ўся ўлада знаходзіцца ў руках выкананіячай улады, якую кантролюе адзін чалавек. Беларусь у гэтым сэнсе – класічны прыклад. Выбары, якія адбываюцца на працягу апошніх – 6-7 гадоў, пачынаючы з 2000 году, праходзяць па адным і тым жа сцэнарам, якія даўно адпрацаваны і ўсім нам добра вядомы. Ня сталі выключэннем і мясцовыя выбары, што адбыліся 14 студзеня.

У атмасферах панаваньня ціску і страху ў грамадстве праводзіць свабоднае галасаванье немагчыма. За апошнія гады ў Беларусі было шмат зроблены дзеяния, каб арганізацьця моцны кантроль над грамадствам. Адзін з механізмаў запалохвальні – контрактная сістэма, якая паказала сябе вельмі эфектыўнай. Безумоўна, пры такой сістэме можна арганізоўваць любыя выбары і рэферэндумы, бо контракты выкарыстоўваюцца ў мэтах ціску на грамадзянаў. Падчас мясцовых выбараў на шэраг асобаў, якія хацелі вылучацца ў якасці кандыдатаў

у мясцовыя саветы, аказваўся ціск менавіта па месцы працы. Ім казалі, што калі яны будуть балатавацца, то з імі праста ня будзе працягнуты контракт. Некаторых людзей за іх жаданьне стаць дэпутатам нават звалілі з працы. Адзін з тых выпадкаў адбыўся ў Гомелі, дзе з аўтапарку звольнілі сябра прафсаюзу.

Апошняя кампанія лішні раз пачыніла, што выбары ў нас арганізувацца выкананічымі органамі ўлады. Усе кандыдатуры ў абласці, гарадзкі, сельскія саветы былі ўзгоднены. Асобы, якія былі вылучаныя

уладамі, і сталі дэпутатамі. Адпаведна кандыдаты, якія ўладамі не падтрымліваліся, у саветы ня трапілі.

Перад пачаткам выбараў А. Лукашэнка ў адным са сваіх выступаў заявіў, што ў “мясцовых саветах павінны быць ня толькі, хто займаецца палітычнымі сваркамі і склокамі, а людзі гаспадарлівія...” Гэта быў канкрэтны пасыл прадстаўнікамі апазыцыйных партый і іншымі незалежнымі суб'ектамі, што ў мясцовых саветах ім рабіць няма чаго. Такая задача была пастаўленая.

Перад мясцовымі выбарамі ўлады ўнеслы шэраг зменаў у выбарчае заканадаўства. Уся ранейшая выбарчая практыка, якая рэгулявалася пастановамі ЦВК і вельмі крытыковалася незалежнымі назіральнікамі, грамадзкімі арганізацыямі і палітычнымі аўтаданніямі, замацавалася ў Выбарчым кодэксе. У нашай краіне атрымліваецца, што ня практыка падпрацоўваецца праву і выбарчым заканадаўству, а наадварот. Выбарчы Кодэкс “падганяеца” пад пастановы Цэнтральнай камісіі.

Напрыклад, правядзенне перадвыбарчай агітацыі. У Выбарчым кодэксе раней было запісаны, што “толькі падчас рэферэндуму і для аблеркаванья пытанняў, якія выносяцца на рэферэндум патрабны дазвол мясцовай улады на правядзенне вулічных мерапрыемстваў”. Што тычылася сустэрчачаў з выбаршчыкамі падчас астатніх выбараў, — яны маглі адбывацца ў любых зручных формах. Гэта значыць, што фармальна для іх ня трэба было ніякіх дазволаў. ЦВК на працягу апошніх выбараў выдавала пастановы, паводле якіх усе сустэрчы з выбаршчыкамі павінны быті адбывацца ў адпаведнасці з “Законам аб масавых мерапрыемствах”. Праваабаронцы заўсёды крытыковалі такую практыку, бо ў Выбарчым кодэксе гэтага не было. Зараты працяга ўнеслы адпаведны артыкул у Выбарчы кодэкс, і паводле яго ўся агітацыя павінна адбывацца згодна з Законам аб масавых мерапрыемствах. Гэта значна ўскладняе агітацыйны пракцэс.

Тыя патрабаваныні, якія вылучаліся АБСЕ, нашымі партыямі і грамадзкімі арганізацыямі: аб большай дэталізацыі пракэдуры падліку галасоў, аб скасаванні датэрміновага галасавання, паколькі ўлады вельмі моцна злоўжываюць гэтай пракэдурой, аб удасканаленіні пракэдуры галасавання дома, пашырэнні паўнамоцтваў назіральнікаў, каб у іх была магчымасць мець доступ да любой інфармацыі, датычнай выбарчага пракцэсу, — усе названыя палажэнні засталіся бяз зменаў.

Без зменаў засталася і практыка. Напрыклад, раней у інструкцыях для ўчастковых выбарчых камісіяў Цэнтральная камісія пісала, што ссыпі ў выбаршчыкаў могуць быць прад'яўленыя толькі адносна інфармацыі пра выбаршчыка, які яе запытае. Гэта значыць, што калі я, напрыклад, прыходжу на выбарчы ўчастак і пытаю, ці ёсьць я ў ссыпіах, то сябры камісіі могуць мне прадставіць інфармацыю толькі адносна мяне. Фактычна, ссыпі ў выбаршчыкаў засакрэчаныя. З гэтай нагоды інструкцыі ЦВК вельмі моцна крытыковаліся. У Выбарчым кодэксе гэтага палажэння няма,

(Працяг на стар. 5)

Фота: Buletyn

Махлярства “вертыкалі” ня ведала межаў

*Па гарачых сълядах у Гародні
сабраліся ўжо былыя кандыдаты
у дэпутаты мясцовых саветаў,
каб выказаць сваё меркаванье
аб прайшоўшай выбарчай кампаніі.
Першая ацэнка адна – махлярства
з боку “вертыкалі” ня ведала межаў.
Члены камісіяў гэтым разам нават
не спрабавалі прыхаваць
свае злачынныя дзеяніні
на падтасоўцы дадзеных...*

Прагау і такі факт. Знаёмая кандыдата ў дэпутаты Смаргонскага гарадзкога Савету сп-ні Вештард, якая ўваходзіла ў склад выбарчай камісіі, призналася, ёй, што Вештард набрала 78 працэнтаў галасоў. Аднак камісія “запісала” толькі 20...

Вось вам і ўся праўда аб дзеянінях камісіяў іх старшыняў. Магчыма, у лепшыя часы нехта з іх і сядзе ў турму за гэтыя выбрыкі. Аднак пакуль што ўлада і яе верныя слугі адчуваюць сябе бясльечна...

Адзін з дэмакратычных грамадзкіх лідэраў Гарадзеншчыны Сяргей Мальчык, ацэньваючы вынікі мінулых выбараў у мясцовыя саветы, заўважыў, што паставленыя мэты і задачы праваленія. Ніхто з прысутных на пасяджэнні гарадзкога прэс-клубу яму не запярэчыў...

Алец Зарэмбюк балатаваўся ў Маствоўскім Савет, дэпутатам якога быў дагэтуль. Яму ў выніку для перамогі не хапіла двух (!) галасоў. На выбарчым участку таксама “хімічылі”: то раптам члены камісіі дружна аб’явілі, што траба сталы расставіцца на свае месцы, то ў пакой, дзе захоўваліся выбарчыя скрыні, засталася чамусыці толькі адна сакратарка камісіі. Хвілінаў 40 яна была там адна.

А.Зарэмбюк і яго калегі ўсё ж дачакаліся сакратарку, якая, на вытрымашы асады, засыпалаася дадому. У гэты момант да участку пад’ехаў легкавік з асобай, адказнай за выбары на гэтым участку. Прадстаўнік райвыканкаму, пабачыўшы машину незалежных кандыдатаў у дэпутаты, даў дзёру. Можа, яму не спадабаўся лозунг на машыне дэмакратычных вылучэнцаў: “Зарэмбюк: выкараниць карупцыю ў Мастах!”.

Масты і раён па-ранейшаму застаюцца цэнтрам, дзе разумная работа каманды кандыдатаў дае плён. Дэпутатам раённага Савету абраны Дзымітры Кухлей. Сам ён патлумачыў гэты факт так:

— Трэба пільна кантроліваць увесь выбарчы працэс на сваіх участках. Па-магчымасыці быць на крок наперадзе “вертыкалі”. Не ісці на кампрамісы і стаяць на літары Законаў і Выбарчага кодэксу. Дарэчы, члены камісіі, як правіла, ня ведаюць іх патрабаваньня. Кожны факт парушэння ў фіксаваць у пратаколах, даводзіць сваё, трывамочы ў руках той жа Выбарчы кодэкс...

Ня сталі дэпутатамі Сяргей Антусевіч і Сяргей Кузьмянок. Яшчэ нядайна абодва былі дэпутатамі Гарадзенскага гарсавету.

Сяргей Антусевіч спазыніўся на пасяджэнніе прэс-клубу, бо быў на судзе. Разглядалі справу Міколы Лемяноўскага з яго выбарчай каманды. Ён быў затрыманы каля СШ № 11, дзе знаходзіўся выбарчы участак. Троє сутак адсядзеў.

— Гэта імітацыя выбараў. Некаму з “вертыкалі” захадзелася спалучыць яе разам з Новым годам, каталіцкім і праваслаўнымі

Калядамі. Адсюль і актыўнасць выбаршчыкаў ня вельмі высокая. А гэта прывяло да парушэння заканадаўства, бо неабходна было мець патрэбныя лічбы. Ня грэбавалі нічым.

Быў і такі факт. Члены адной з камісіяў, каб забясьпечыць патрэбны працэнт прагласаваўшых, узялі уруну і паехалі нібыта па адресах выбаршчыкаў, якія званілі і запрасілі прыехаць, каб прагаласаваць дома. Прыехалі ў адну з кватэраў, куды нікто не запрашаў, але жыў выбаршчык. А той выбаршчык... ляжаў у труне. Уяўляеце карціну: прыехалі да нябожчыку ў спадзяваны, што той прагаласуе! Патапталіся члены выязной камісіі калі дзівярзі са сваёй скрыніяй – ды ціхенька вышмыгнулі вон...

Журналісты цікавіліся ў прысутных пра іх стаўленыне ўвогуле да ўдзелу ў выбарах. Ці трэба апазыцыйным вылучэнцам уздельнічаць у гульні, якая вядзеца бяз правілаў і вынікі якой вядомыя, шырыа кажучы, яшчэ да яе пачатку? Маладыя кандыдаты ў дэпутаты выказаліся адназначна: уздельнічаць трэба, каб набыць волыт. Пралагандаваць свае погляды, нагадваць выбаршчыкам, што ёсьць яшчэ людзі, на згоднія з рэжымам.

А вось Сяргей Антусевіч выказаў такую думку:

— “Вертыкаль” съпецыяльна ўключае нашых вылучэнцаў кандыдатамі ў дэпутаты, каб прыцягнуць на выбарчыя участкі больш грамадзянаму. Мы сталі ўнейкай меры стымулам для дэмакратычных выбаршчыкаў, і яны ідуць, каб нас падтрымаць. Гэта патрэбна ўладзе, каб склаліся працэнты яўкі і выбары былі законнымі ў разуменны рэжыму.

Магчыма, ёсьць сэнс у будучым дэмакратычным сілам адмовіцца, скажам, ад ўдзелу ў выбарах у парламент. Няхай “вертыкаль” сама сябе выбірае, скіне з ablічча маску дэмакратызму, бо ёй ня будзе магчымасыці сказаць: “Глядзіце, выбары легітымныя і ўлада легітымная. Апазыцыйныя сілы ўдзел быярць. Што больш трэба!”.

Падчас сустрэчы гучала ацэнка і лакальнай перадвыборчай кааліцыі партыяў і грамадзкіх рухаў. Спачатку было ўсё добра: прадстаўнікі зьбіраліся, падпісалі агульную дэкларацыю. Аднак калі спраўда дайшла да вызнанчэння кіраўніка рэгіянальных кааліцыйных сілаў, то ўласныя амбіцы іншых лідэраў партыяў паставілі крыж на адзінстве. Свой Статут бліжэй ды і партыйная дысцыпліна вымагае...

Магчыма, так і павінна было быць. Кандыдату ўылучалася мала, а акругай многа. Дэмакраты “не перасякаліся” паміж сабой. Калі ў Гародні кааліцыя не адбылася, то аўянданыя сілы партыяў і грамадзкіх рухаў добра спрацавалі ў Мастах, Слоніме, Смаргоні, нягледзячы на пройгрыш у апошніх у пераліку гарадах.

Прагучала і старая думка: з выбаршчыкамі трэба працаваць кожны дзень, а не толькі ў час выбараў. Неабходна ісці шляхам народнікаў, каб патрапіць у кожную вёску і кожны дом. Выбary – не апошняя магчымасыць наладзіць сувязь з грамадзтвам, уздельнічаць у дэмакратычным працэсе, папрацаваць над іміджам партыі ці руху. Вось зьявіліся новыя маладыя дэпутаты. Яны маюць свае падыходы і свае амбіцы...

Нічога не гаварылася падчас пасяджэння прэс-клубу пра аднаўленне інфармацыйнага поля. Сёння яно зачышчанае ўладамі да бліску. Ні газетай дэмакратычнага кірунку, ні радыё, ні ТВ. Перасып адкытвітаў, іх затрыманыне і асуджэнне на турэмнае зняволенне павінны шырока асьвятляцца СMI. Інтэрнэт-сайты – добра, але, на жаль, інтэрнэтам не карыстаюцца 80 адсотку выбаршчыкаў, якія жывуць у рэгіёнах краіны...

На прыкладзе Гарадзеншчыны можна зрабіць выніку, што кіраўнікі дэмакратычнай беларускай кааліцыі (з усімі яе плюсамі і мінусамі) павінны зрабіць грунтоўны аналіз выніку выбараў у мясцовыя саветы. Хопіц кожны раз становіцца на адны і тыя ж граблі. Колкі ж можна...

“Выбаршчык хутка стане лішнім...”

(Пачатак на стр. 3)

і эта пярэчыць самому прынцыпу галоснасцьці выбарчага працэсу. Любы чалавек, у тым ліку і назіральнік мае права ведаць, якая колькасць выбаршчыку зарэгістраваная ў сьпісах.

Выбарчы працэс як быў закрыты, так закрытым і застаўся. Назіральнік нямаюць магчымасць назіраць ні за падлікам галасоу, ні за складаннем пратаколу, ні маюць доступу да інфармацый аб колькасці датэрмінова прагаласаваўшых пасля кожнага дня галасавання, ні ведаюць колькі выбаршчыку унесена ў сьпіс. Гэта значыць, што асноўныя ключавыя пазіцыі выбарчага працэсу застаюцца закрытымі.

Треба дадаць пра атмасферу ў якой адбываўся гэтыя выбары. У выбарчыя працэсы ўмешваюцца сілавыя структуры – КДБ і Міністэрства ўнутраных справаў. Зъдзяйсьняўся шэраг прэвентыўных затрыманняў, якія па сутнасці зьяўляюцца незаконнымі, адвольным затрыманнем людзей. Тая кампанія і схема працы, якая была адпрацаваная падчас прэзідэнцкіх выбараў, паўтарылася і на мясцовых, але толькі ў меншых маштабах. Па надуманых абставінах затрымліваліся грамадзяне на вуліцах, па нейкіх сьпісах органы ўнутраных справаў наладжвалі паляванье на актыўістаў. Сярод іх былі і кандыдаты ў дэпутаты і моладзь. Па нейкіх бязглудзых абвінавачаньнях, іх арыштоўвалі на розныя тэрміны адміністрацыйнага зыняволення. У такой атмасфере адбываўся мясцовыя выбары.

У перадвыбарчы час КДБ вельмі актыўна аказваў ціск на моладзь, схіляючы да супрацоўніцтва пагрозамі альбо ўгаворамі. Гэта таксама сьведчыць пра то, што ў грамадзтве нагнітаецца атмасфера страху.

Актыўна выкарыстоўваўся адміністаратыўны рэсурс. Мясцовыя выбары не

выклікаюць у выбаршчыка такой цікавасці як выбары презідэнта альбо парламенту. Адпаведна і яўка вельмі нізкая, але яе трэба забясьпечыць. Тому ўключочацца адкладаны механизм па арганізаціі яўкі. Па-першое – гэта датэрмінова галасаванье, праца са студэнтамі, людзьмі, якія жывуць у інтэрнатах альбо працуюць на дзяржаўных прадпрыемствах. Арганізавана, калонамі людзі выводзіліся на датэрміновае галасаванье. У выніку працэнт прагаласаваўшых даволі вялікі – каля 20. Гэта шмат. Мы не стамлемся крэтыкаваць датэрміновае галасаванье, паколькі яно абсалютна бескантрольнае і дапускае ўсялякія маніпуляцыі.

Да таго ж вынікі датэрміновага галасавання хаваюцца. Падлік галасоў адбываецца разьдзельна па ўсіх відах галасавання, але сума галасоў “за” і “супраць” указваецца агульная. Такім чынам нельга прасачыць дакладную колькасць прагаласаваўшых на датэрміновым галасаванні і вынікі падліку галасоў са скрыні для датэрміновага галасавання. Калі б такая магчымасць была, то можна было бы рабіць нейкія высновы. Напрыклад, калі

б на датэрміновым галасаванні 90% выбаршчыкаў прагаласавала за ўладнага кандыдата, а 5% – за апазіцыйнага. А ў асноўны дзень раскладка была бы 50% на 50%, альбо нават апазіцыйны кандыдат перамагаў бы, – гэта ўскосна съведчыла б пра маніпуляцыі. Раней, калі ўдавалася атрымліваць такія лічбы і сапраўды назіралася падобная ситуацыя. Аднак форма пратаколу, якая выкарыстоўваецца зараз, хавае маніпуляцыі і фальсіфікацыі.

Падлік галасоў на нашых умовах – гэта праста “ідэальная” схема, якая дазваляе “намалываць” у пратаколе ўсё што заўгодна. Ніхто пасля ня можа гэтыя лічбы спрайдзіць і аспрэчыць. Сістэма праце сама па сабе, і хутка, відаць, выбаршчыкі ўвогуле ня будуць патрэбныя. Сістэма ёсьць, выбары ёсьць, каго абіраць – ёсьць... Што яшчэ трэба?

Апошнія мясцовыя выбары ня сталі выключэннем з папярэдніх. Яны былі непразрыстыя, негалосныя, на незалежных кандыдатаў аказваўся вялікі ціск з боку выканаўчых і сілавых структураў. Казаць пра незалежныя і справядлівія выбары ў такай сітуацыі праста не выпадае.

“Улады падманваюць свой народ”

(Пачатак на стр. 1)

працэдура падліку галасоў і папярэдніе галасаваныне, на якім прагаласавала па афіцыйных дадзеных калі 20 адсоткаў выбаршчыкаў – усё гэта гаворыць што ўлады самі прызначылі выбары, прызначылі сваіх людзей у камісіі, самі падлічылі, і самі абвесьцілі нейкія лічбы, спрабуючы пераканаць беларуское грамадзтва і міжнародную супольнасць у іх верагоднасці.

Мы павінны разумець, што міжнародная супольнасць сёняня добра арыентуецца ў беларускай сітуацыі. Таму я мяркую, што вынікі гэтых выбараў увойдуть у шэраг іншых выбараў, якія праходзілі ў Беларусі і былі непрызнаныя з-за іх недэмакратычнасці.

Перад грамадzkімі актыўістамі зараз стаіць наступная задача – давесці праўдзівую інфармацыю да звычайнага грамадзяніна, якога ўлады трymаюць у інфармацыйным вакууме альбо пад вадаўспадам прапагандысцкай хлускыні, якая ліецца з усіх дзяржаўных выданьняў, радыё і тэлебачаньня.

Варта нагадаць, што падчас выбараў

у мясцовыя саветы ўладамі была праведзеная съпецыяльная мэтанакіраваная кампанія змагання з праўдзівай інфармацый. Значная колькасць выбарчых улётак не дайшла да выбаршчыкаў. Матэрыялы дэмакратычных дэпутатаў арыштоўваліся. Ня ўсе кандыдаты выступілі са сваімі праграмамі на радыё, была праведзеная цензура іхніх выступаў, а некаторыя з іх праista забароненыя. Мне здаецца, што палітыка недапушчэння любой свободнай інфармацыі, якую праводзяць беларускія ўлады – масавая канфіскацыя друкаванай прадукцыі, пачынаючы ад каляндарыкаў і заканчваючы выбарчымі улёткамі, зарэгістраванымі газетамі – усё гэта паказвае боязь уладаў. Яны баяцца, што манаполія на інфармацыю, якую яны зараз трymаюць, можа быць разбураная.

Яшчэ адной “пагрозай дзяржаве” ў нас зьяўляюцца назіраньне. Свабоднае назіранье адразу ж выйдзе тысічы фактаў грубейшых парушэнняў выбарчага заканадаўства, нават такога кепскага і недасканалага, як нашае. Сабраныя ў адное гэтыя факты паказваюць агульную

непрыглядную карціну выбараў. Высновы незалежных назіральникаў, як правіла, вельмі непрыемныя для беларускіх уладаў і для ЦВК. Таму гэтым разам яны зрабілі ўсё дзеля таго, каб няўрадавыя арганізацыі і простиya грамадзяне не маглі назіраць. Адным з яркіх прыкладаў гэтага зьяўляеца прыпыненне дзеянісці ГА “Беларускі рэспубліканскі клуб выбаршчыкаў”, – арганізацыі, якая зборалася праводзіць незалежнае назіранье падчас гэтых выбараў.

Усе гэта робіцца уладамі дзеля таго, каб утрымаць уладу ў сваіх руках. Дзеля гэтага яны ідуць на падман беларускага народа.

Мы, беларускія праваабаронцы, крайне абураныя гэтай сітуацыяй. Мы лічым, што гэтыя выбары не зьяўляюцца дэмакратычнымі, свабоднымі і праўдзівымі. Мы заклікаем беларуское грамадзтва цвяроза паглядзець на сітуацыю, якая склалася ў нашай краіне і на мірыца з ёй. Заклікаем праізвіцы грамадзянскую актыўнасць і вывесці сітуацыю з глыбокага палітычнага і маральнага крэзісу, у якім сёняня знаходзіцца Беларусь.

Затрымалі прэвентыўна

Каардынатар Моладзі БНФ Але́сь Ка́літа асу́джаны Савецкім судом Менску на 7 сутак арышту

Моладзевы лідэр Але́сь Ка́літа быў затрыманы 12 студзеня па адрасе Мележа, 4, куды прыехаў на таксоўцы ў калегію адвакатаў, каб заключыць пагадненне з адвакатам у суязі з тым, што ў кватэру Насты Александровіч у той момант уварваліся міліцыянты.

На ганку Савецкай адвакатуры з УАЗіка зялёнаага колеру выйшлі невядомыя асобы ў цывільным і началі затрымліваць Але́сія Ка́літу. Паколькі "асобы" не назваліся, Але́сь хадзеў забегчы ў апорны пункт міліцыі, які знаходзіцца побач, па дапамогу, але адзін з невядомых ударами нагі паваліў яго на зямлю, з машыны выскочылі яшчэ двое і ўжо ўчатах яны началі збіваць Але́сія. Пасля асобы ў цывільным запхнулі яго ў машыну, дзе збівалі яшчэ і дубінкай, прывезлы ў Савецкі РУУС, дзе прымацавалі кайданкамі да крэслы. У машыне Але́сія Ка́літа стаціў прытомнасць і запатрабаваў у аддзяленні, каб выклікалі "хуткую дапамогу". Машына адвезла яго ў дзясятую клінічную бальніцу, дзе быў паставлены дыягноз: "ушыбы мяккіх тканак галавы, грудной клеткі і голені", пра што выдадзена адмысловая даведка.

Выкрадлі за... "ляянку"...

Старшыня Маскоўскай раённай арганізацыі АГП г. Менску Андрэй Дзымітрыеў, якога 12 студзеня скапілі ў цэнтры сталіцы людзі ў цывільным, да суда будзе знаходзіцца ў съпецпрыёмніку-разъмеркавальніку на Акрэсьціна.

Як паведаміла прэс-служба партыі, пасля гвалтоўнага выкрадання актыўіста АГП, было прынятае рашэнне аб адпрайленыні па факсе заявы пра гэта ў 5 дзяржоргану: у сталічнай гарадзкія ўпраўленыні КДБ і УС, у Партызанскі РУУС, у раённую і гарадzkую пракуратуры, бо съведкі выкрадання, а іх было шасцёра, назвалі нумар УАЗіка, на якім звязылі партыйнага актыўіста: 89-12 ВТ-7. Тым ня менш, у гарадzkую пракуратуру і Партызанскі РУУС нумар факсу адмовіліся даць, намеснік начальніка РУУС падпалкоўнік С.Бараадзін адмовіў у грубай форме.

Тады Анатоль Лябедзька разам з іншымі сябрамі АГП накіраваўся ў Партызанскі РУУС, аднак дзяжурны па старонку не паведаміў пра месцазнаходжанье сп. Дзымітрыева, а накіраваў партыйцаў на месца здарэння. Выпадкова лідэр АГП убачыў Андрэя Дзымітрыева праз акенца дзяжурнай часткі.

Як пасля высыветлілася, сп. Дзымітрыева абвінаваці ў парушэнні арт.156 КаАП — нецэнзурная лаянка — і адправілі чакаць судовага паседжання на Акрэсьціна, у съпецпрыёмнік-разъмеркавальнік ГУУС.

Сябры АГП накіравалі скаргу ў Партызанскі РУУС на дзеяньні съпецпрыёмнікаў міліцыі. Яны напраслі прысягнуць да адказнасці дзяжурнага афіцэра, старшага лейтэнанта В.Палевікова за адмову ад прадастаўлення дакладных звестак пра чалавека, заява аб выкраданні якога была складзеная аддзяленні, а таксама пакараць тых, хто ўчыніў сама злачынства.

Варта адзначыць, што, знаходзячыся ў міліцыйскай машыне, актыўіст чуў, як па рачыі адзін з міліцыянтаў паведаміў аб затрыманні Але́сія Ка́літу са сьпісу № 2. З гэтага можна зрабіць выніовы, што супрацоўнікі Палка міліцыі съпецпрыёмнага прызначэння працавалі на нейкіх съпісах.

Супрацоўнікі ПМСП Лабкоўскі і Шапарэнка, якія затрымлівалі Але́сія Ка́літу, склалі на яго пратакол па арт. 156 КаАП за дробнае хуліганства, яны ж выступалі съведкамі ў судзе. У пратаколе затрымання адзначана, што супрацоўнікі Палка міліцыі съпецпрыёмнага прызначэння аховаўлі грамадзкі парадак і прыехалі па паведамленні нібыта нейкай жанчыны, па словах якой моладзь нецензурна вызываеца ў грамадзкіх месцы. На тым месцы аказаўся Але́сія Ка́літу, які нахабна сябе паводзіў, нецензурна лаяўся на мінакоў і г.д. У рапартах міліцыянтаў адзначана, што фізічнай сілы пры затрыманні яны не ўжывалі, што, паказаўшы пасъведчаны, яны ветгліва папрасілі спыніць супрацьпраўную дзеянасць, аднак Ка́літа быў падобны да п'янага і на заўга не рэагаваў.

15 студзеня ў судзе Савецкага раёну

адміністрацыйную справу ў дачыненьні да моладзевага лідэра Але́сія Ка́літы разглядала судзьдзя Савасцьцяян, яна признала яго вінаватым у парушэнні 156 арт. Адміністрацыйнага кодэкса і вынесла пастанову аб адміністрацыйным арышце тэрмінам на 7 сутак. Такім чынам, на свабоду Але́сія Ка́літы выйдзе 19 студзеня.

Праваабаронец Валянцін Стэфановіч каментуе: "У дадзеным выпадку ўлады паўтарылі апрабаваны сценар прэвентыўных затрыманняў актыўістаў па нейкіх съпісах, цудоўна прадэманстративны падчас прэзідэнцкіх выбараў. Затрыманыні праводзіліся таксама і ў рэгіёнах, толькі не зразумела, што яны спрабавалі прадухіліць на гэты раз. Ка́літавацы пра выпадак з Але́сем Ка́літой, то гэта абліслютна незаконнае затрыманні, пры гэтым з ужываннем фізічнай сілы, а тое, што міліцыянты збівалі яго ў машыне, цалкам можна разглядаць як катаванне. Я лічу, што тут ёсьць падставы звяртацца ў пракуратуру і ставіць пытаныне аб узбуджнні крымінальнай справы супраць супрацоўнікаў ПМСП у суязі з перавышэннем іх службовых паўнамоцтваў".

Дзе мяжа жорсткасці?

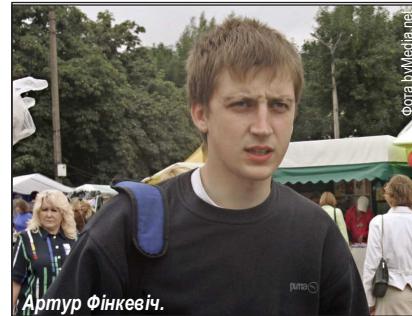
За спазненне ў Сыпецкамендатуру на 13 хвілінай Артуру Фінкевічу было вынесена другое спагнанье. У выпадку трэцяга спагнання ў адміністрацыі Сыпецкамендатуры будуць падставы кваліфікаваць дзеяньні А.Фінкевіча як "ухіленне ад выканання пакарання" і пераводу яго ў больш жорсткія ўмовы утрымання, напрыклад, у калонію. З гэтай нагоды палітвясці зачытала сваю заяву:

"Увесь час утрымання ў Сыпецкамендатуры № 43 г. Магілёва на мяне аказваеца беспрэцэдэнтны ціск. За апошнія пачатковыя дзеяньні яны выпускалі ў горад, каб памыцца, толькі адзін раз і тое толькі на дзве гадзіны з 12.00 да 14.00. Душ у СК працуе 1,5-2 гадзіны 2-3 разы у тыдзень і разылічаны 230 чалавек.

Таксама немагчыма наўмалчна харчавацца, бо мяне не выпускаюць у краму. Мне даюць толькі 15 хвілінай, каб дайсці з працы і на працу. Я ня маю магчымасці купіць сабе прадукты. А калі нават мяне адпускаюць у краму, то са мной абавязковы ідзе міліцыянт. Няма ўмовай для гатавання ежы — на кухні для 75 чалавек ёсьць толькі дзве пліты. У пакой на 14 метраў "існуюць", інакш ня скажаш, 6 чалавек. З боку краўніцтва СК у мой адпасці адкрытым тэкстам гучыць пагрозы: "мы цябе закрыем", "адправім чысьціць прыбіральні" і г.д. Мне ўвесь час пагражае замалітва Куськоў. Выбарачна чытаеца мая карэспандэнцыя.

У пачатку сьнежня без тлумачэння прычынаю і выканання абавязковых праўных працэдураў, міліцыянты учынілі ператрус маіх асабістых рэчаў — мяне распраналі, шукалі мабільны тэлефон. За паўгады, праведзеныя ў Сыпецкамендатуры, я два месяцы праляжалі ў шпіталях. Стан майго здароўя значна пагоршыўся. У мяне зьявіліся сур'ёзныя праблемы з сэрцам, а таксама хранічны гастроіт з-за адсутнасці нармальнага харчавання.

10 студзеня мяне выклікаў краўнік атрапа

Артур Фінкевіч.

ду, старэшы лейтэнант Скобелеў і аўг'яў, што за парушэнне мне выносяць вымову (спагнанье).

Інцыдэнт адбыўся у суботу 6 студзеня. Маёр Куськоў нарэшце адпусціў мяне на дзве гадзіны памыцца, пры гэтым ён пры мне запітаваў дазвон на гэта ў самага намесніка краўніка ўпраўлення Дэпартаменту па выкананні пакаранняў па Магілёву Алегу Няміцкі. Я пaeхаў да сябра, які жыве ў іншым раёне гораду. Вяртаўся на таксоўцы, але на дарогах быў заторы, і таму я спазніўся на 13 хвілінай.

Маёр Куськоў узяў з мяне тлумачэнні і загадаў дзяжурнаму міліцыянту Мацюліну зафіксаваць парушэнне рэжыму. У гісторыі СПК не было яшчэ такога выпадку, каб адміністрація рэгістравала 13 хвіліннае спазненне. Такое перадузятае стаўленне не тутолькі да мяне. За гэта мne была вынесена ўжо другая па ліку вымова (спагнанье). Мне сказаў, што "тое, што я нічога не падпісаў, мне не дапаможа", і што я маю справу напісаць скаргу ў Дэпартамент па выкананні пакаранняў г. Магілёву. Гэта я і зъбираюся зрабіць.

Я лічу дзясянны міліцыянтаў абліслютна незаконнымі. Патрабую спыніць ціск у адносінах да мяне і перадузятае стаўленне з боку адміністраціі Сыпецкамендатуры. Патрабую адмяніць вынесене мne спагнанье".

КДБ працягвае аказваць ціск на моладзь

16 студзеня ўдзень Васілю Лепешу патэлефанаваў чалавек, які прадставіўся супрацоўнікам КДБ па Менску і Менскай вобласці, аднак сваё прозвішча не называў. Ён запрасіў яго на размову і прапанаваў прызначыць сустречу ў горадзе. Аб чым хацеў пагутарыць супрацоўнік КДБ, не ўдакладняўся. Васіль Лепеш сказаў, што пракансультуюцца з юристам і падумае. У выпадку, калі Васіль адмовіцца ад сустречы, яму прышлоць павестку.

“Цікаўасць з боку КДБ да мяне ўзынікла, калі я яшчэ вучыўся ў педуніверсітэце, год таму. Тады мяне часта выклікаў да сябе дэкан, каб я пісаў розныя тлумачальныя з нагоды ўдзелу ў дэмакратычных акцыях, папярэджаў наконт газеты “Танкісты”, якая выходзіла ў нашай навучальнай установе. Падчас презідэнцкіх выбараў, з 18 на 19 сакавіка, я быў затрыманы і арыштаваны на 3 сутак.

Мяркую, што сёньняшні тэлефонны званок хутчэй за ёсё, звязаны з май апошнім затрыманнем 22 снежня, калі на кватэры Алеся Міхалевіча, намесніка старшыні Партыі БНФ, ладзілася калядная вечарына з удзелам музыкаў. Тады міліцыянты затрымалі ўсіх удзельнікаў і даставілі ў Савецкі РУУС, паслья чаго нас з Міхасём пакаралі адміністрацыйным арыштам на 5 сутак за дробнае хуліганства,” – распавёў “Вясна” Васіль Лепеш.

Студэнт факультэту маркетынгу, менеджменту і прадпрымальніцтва БНТУ Яўген Іванюк распавёў, як яго таксама дапытваў супрацоўнік КДБ. Яшчэ за некалькі дзён да презідэнцкіх выбараў намеснік дэкана факультэту па выхаваўчай працы выклікаў яго да сябе і папрасіў напісаць тлумачальную з прычыны таго, што Яўген Іванюк быў у ініцыятывай групе Аляксандра Мілінкевіча. Тады ж у ягоным інтэрнацкім пакоі некалькі чалавек з унутранай службы бяспекі ўніверсітэту правялі дагляд асабістых рачаў, забралі дыск з записам выступу кандыдата ў презідэнты

Удар па індывідуальных прадпрымальніках

Указ презідэнта № 760, якім унесеныя папраўкі ва ўказ ад 18 чэрвеня 2005 году № 285 “Аб некаторых мерах па рэгулюванні прадпрымальніцкай дзейнасці”, апраўдаў самыя горшыя меркаваны індывідуальных прадпрымальнікаў. Аб гэтым БелаГАН заявіў экспер特 Сяргей Балыкін. У першую чаргу ён адзначыў, што тэкст указу стаў даступны грамадзкасці на сایце Нацыянальнага цэнтра прававой інфармацыі толькі 4 студзеня, дакумент уступіў у сілу 1 студзеня, а быў падпісаны 29 снежня, калі тэрмін выплаты ІП фіксаванага ПДВ ужо мінуў.

“Указ узўляе сабой вельмі жорсткі ўдар па індывідуальных прадпрымальніках, які пераўходзіць па сіле ўсе перарэгістрацыі разам з узятымі”, – падкрэсліў С.Балыкін. Гаворка ідзе аб усталяванай забароне для ІП на прысягненіне з 1 студзеня 2008 году наёмынных працаўнікоў за выключчынем блізкіх сваякоў. Пры гэтым застаецца ў сіле аблежаванье колькасці працаўнікоў у ІП да трох чалавек.

Як адзначыў С.Балыкін, указ істотна аблежаваў канстытуцыйнае права грамадзянінай на занятак прадпрымальніцкай дзейнасцю, паколькі Канстытуцыйя гарантую роўнасць усіх суб’ектаў гаспадарання і права грамадзянінай

А.Мілінкевіча, цікавіліся інфармацыяй на кампутары. 18 сакавіка адміністрацыя інтэрнату прасіла Яўгена звехаць з інтэрнату. Потым ён быў выкліканы ў рэктарат. У кабінцы прадэктара супрацоўнік КДБ Сяргей, паказаўшы студэнцкую газету, выказаў меркаванье, што менавіта ён займаўся яе распаўсюдам сярод жыхароў інтэрнату, а таксама вырабляў налепкі незалежнага кандыдата ў дэпутаты, бо ў пакоі знаходзілася лазерная друкарка. Супрацоўнік КДБ Сяргей, дарэчы, ён ніводнага разу не паказваў сваё пасьведчанье, прапаноўваў супрацоўніцтва і абяцаў спрыяць вучобе.

“Пасылья таго я як у сакавіку адседзеў 10 сутак за ўдзел у намётовым гарадку на Каstryчніцкай плошчы, на працягу месяца мяне даволі часта выклікалі ў дэканат, гэта цягнулася амаль месяц. Аднак пасылья сымерці маці ад мяне адчапіліся. І вось цяпер, калі 22 снежня я аказаўся сярод моладзі, затрымай за ўдзел у каляднай імпрэзе, у РУУС зноў быў той супрацоўнік КДБ Сяргей, які доўга са мной размаўляў, казаў: “Как ты меня расстроил, Женя, как ты меня подвел...”

12 студзеня ўвечары мяне выклікаў дэкан, папрасіў напісаць тлумачальную за 22 снежня, але падчас нашай з ім размовы дэкану нехта тэлефанаваў і ён адказаў: “Ен ужо прыйшоў”, а таксама распавядаў, у чым я быў апрануты. Калі я выйшаў ад дэкана і не так далёка адыйшоў ад будынку факультэту, мне пазнану дэкан і папрасіў вярнуцца. Каля корпусу ўніверсітэту стаялі падазронныя людзі ў спартовым адзеніні, і я вырашыў не ісьці на сустречу. Мяркую, што ў кабінцы дэкана мяне зноў чакаў супрацоўнік КДБ, а мене з ім гутарыць не хацелася. Я не пайшоў у інтэрнат, а жыў у сяброў. Пасылья мне перадалі, што ў нядзелю да каменданта прыходзіў неікі чалавек, распытаўваў пра мяне, аднак суседзі па пакоі казалі, што да іх ніхто не заходзіў,” – распавёў Яўген Іванюк “Вясне”.

самаму выбіраць форму ажыццяўлення прадпрымальніцкай дзейнасці.

Паводле С.Балыкіна, “указ будзе мець мноства негатыўных наступстваў”. “Першым чынам, гэта пашырэнне практикі чорнага найму, асабліва ў сферы паслугаў. Другое, мнóstvu IП давядзенца ствараць юрыдычную асобу, што даволі дорага і складана з юрыдычнага і чыста тэхнічнага пункту гледжання. Па сутнасці, дзяржава загадвае IП на працягу году прайсцы перарэгістрацыю, але, маючи досьвед у гэтай галіне, я магу з упэўненасцю прадказаць вынік гэтай кампаніі – вялізныя чэргі і цісканіна ў выканкамах. Акрамя таго, “трансфармация” IП у юрасобу з пункту гледжання права не зьяўляецца рэарганізацыяй. Таму незразумела, як будзе адбывацца правапераемасць у гэтым выпадку, у прыватнасці, перафармленыне дамоў і перадача маёмысці, якія выкарыстоўваюцца ў прадпрымальніцкай дзейнасці”, – упэўнены С.Балыкін.

“Мне наогул незразумела, дзеля чаго запатрабавалася уводзіць падобнае аблежаванье, бо індывідуальны прадпрымальнік з'яўляецца пайнавартасным наймальнікам і выплочвае ўсе прадугледжаныя заканадаўствам плацяжы ў бюджэт”, – адзначыў С.Балыкін.

Ва ўсім бачаць крымінал

Крымінальная справа, узбуджаная ў дачыненні да кіраўніка Гарадзенскага гарадзкога аддзелу Саюзу паліякі Беларусі Мячыслава Яскевіча, перададзеная для разгляду ў суд Каstryчніцкага раёну Гродні. Аб гэтым прэс-цэнтру Хартыі’97 паведаміў актыўіст СПБ Андже́й Пачобут.

Актыўіст СПБ аўбінаваўцаца ў пашучыні арт.399 Крымінальнага кодексу РБ – “хуліганства”. Як распавёў А.Пачобут, 5 лістапада Мячыславу Яскевічу быў затрыманы супрацоўнікамі міліцыі і зъмешчаны на некалькі дзён у съпецпрыёмнік Каstryчніцкага РАУС Гродні. Паводле міліцыянаў, ён нібыта быў ініцыятарам бойкі. 7 лістапада Яскевіча вызвалілі.

Гэта на першы выпадак крымінальнага перасыледу актыўістаў Саюза паліякі.

Старшын Саюзу паліякі Беларусі Анжаліка Борыс і некалькіх актыўістаў СПБ былі затрыманы на мяжы з Літвой 29 каstryчніка. Затрыманыне прайшло на падставе таго, што ў аўтамабілі быў знайдзены пакет з невядомым парашком. Гарадзенская рэгіональная мытня ўзбудзіла крымінальную справу па факце кантрабанды наркотыкаў. Па паведамленні Дзяржайнага мытнага камітэту (ДМК) Беларусі, «невядомым парашком» быў герайн.

Актыўісты СПБ назвалі гэта «правакацый беларускіх праваахоўных органаў» і заяўлі, што на маюць да пакету ніякага дачынення.

Супраць сябра АГП Аляксандра Булаўкіна ўзбуджана крымінальная справа. Падставай дзяля гэтага стала нібыта тое, што А. Булаўкін «пладрабіў пратакол паседжання АГП №2 ад 26.11.2006». Гэты пратакол быў перададзены А. Булаўкінам у Круглянскую раённую выбарчую камісію з мэтай рэгістраваці яго кандыдатам у дэпутаты Круглянскага раённага савету.

Пакараныне за падробку пратаколаў прадугледжана арт. 192 УК РБ. Пастанову аб узбуджэнні крымінальнай справы прыняў старшыня следчы РАУС г.п. Круглае Чысьцякоў А. В.

12 студзеня ў Барысаве адбыўся суд над сябрам Партыі БНФ Сяргеем Салашам, даверанай асобай кандыдата ў дэпутаты Менскага абласнога савету дэпутатаў Зымітра Бабіцкага.

11 студзеня сябра Партыі БНФ з Барысаву Сяргей Салаш быў затрыманы калі свайго дому падчас таго, як незнамы мужчына пачаў правакаваць яго на бойку. Адміністрацыйная справа на актыўіста, давераную асобу кандыдата ў дэпутаты Менскага абласнога савету дэпутатаў Зымітра Бабіцкага, была складзеная па арт.156 КаAP – дробнае хуліганства. Падчас усёй агітацыйнай кампаніі Сяргей Салаш прымаў актыўны ўдзел у распавяждзанні інфармацыі пра Зымітра Бабіцкага, Партыю БНФ, нафтава-газавую праблему, з якой сутыкнулася Беларусь напярэдні мясцовых выбараў.

12 студзеня ў Барысавскім гарадзкім судзе ў 10 гадзінай раніцы пачалося судовае паседжанне, якое цягнулася да канца працоўнага дня. Судзьдзя Кобец Ю.М. аўбясяціў рашэнне ў 18 гадзінай вечара, калі ўжо зачыніўся будынак суда, не пусціўшы пры гэтым на вынесенне прысуду грамадзкіх абаронцаў і журналістаў. Сяргей Салаш аўбінавачаны нібыта ў нецензурнай лаянцы і пакараны адміністрацыйным арыштам на 5 сутак.

“Хто за прэзідэнта – той і ў тэатры!”

Вядучы актор Нацыянальнага Акадэмічнага тэатру імя М. Горкага, рэжысёр дзіцячых пастановак Павел Харланчук звольнены з працы за свае палітычныя перакананьні

Таленавіты актор і рэжысёр, удзельнік падзея Вясны-2006 на плошчы Каліноўскага герой кнігі “Верым! Можам! Пераможам!” Павел Харланчук звольнены з працы. Ён быў затрыманы на Плошчы ў ноч ліквідацыі намётавага мястечка. Суд пакараў П. Харланчука арыштам за ўдзел у несанкцыянаванай акцыі. “З гэтага часу ў тэатры ў мене началіся проблемы, – гаворыць актор. – Мене адхілілі ад съпектакляў. Кіраўніцтва прапанавала мене звольніцца, але я прынцыпова на гэта не пагаджаўся.”

20 верасня загадам П. Харланчука адхілілі ад съпектакляў з фармулёўкай “в связи с нецелесообразностью дальнейшего участия в спектаклях текущего репертуара.”

26 сінёжня актор атрымаў загад аб звольненні “в связи с несоответствием занимаемой должности”.

Гэтаму папярэднічала цэлы шэрэг захадаў кіраўніцтва Рускага тэатру, накіраваных на цікаваньне вядучага актора.

У верасні адбылася сустрэча міністра культуры Ул. Мацьвеічuka і яго намесніка Ул. Рылаткі з трупай тэатру. На сустрэчы, акрамя актораў, прысутнічалі таксама мастацкі кіраўнік тэатру Барыс Луцэнка, дырэктар Э. Герасімовіч і Расціслаў Янкоўскі. Менавіта на гэтай сустрэчы з вуснаў дзяржаўнага чыноўніка прагучала вядомая фраза: “Хто за прэзідэнта – той і ў тэатры!”. Калектыв актораў сустрэў гэтае выказваньне гучным съвістам. Кіраўнік тэатру Барыс Луцэнка адкрыта выказаўся, заявіўшы, што Павел сваім ўдзелам у акцыі на Плошчы “подвел театр” і што “искусство и политика – несовместимы”. “Калі я ў адказ заявіў, што маю права на сваю ўласную думку, калегі мене падтрымалі аплодысментамі”, – гаворыць П. Харланчук.

13 верасня адбылося паседжанье Мастацкага савету – дарадчага органу тэатру. На ім кіраўніцтва зноў даводзіла актору, што ён “подвел театр”. “Я адказаў, што хадзіў на Плошчу ў непрацоўны час. Я быў пакараны за ўдзел у несанкцыянаваным мерапрыемстве і спытаўся, які закон я яшчэ парушыў, каб мене адхіляць ад працы? У ад-

каз мне сказали, что я працу ў дзяржаўным тэатры і я маю права не прытрымлівацца дзяржаўнай ідэалогіі”, – гаворыць Павел. Падчас галасаваньня адзін голас быў супраць таго, каб адхіліць актора ад удзелу у съпектаклях, але гэты голас не залічылі.

Мастацкі савет разгледзеў пытаныне аб адхіленыні Харланчука ад ролія. На гэтай падставе 20.09.2006 № 66 быў выдадзены загад “Аб удзеле ў съпектаклях Харланчука П.А.” пад подпісам дырэктара Э. Герасімовіч і мастацкага кіраўніка Б. Луцэнкі. Паводле гэтага загаду “в связи с нецелесообразностью участия в спектаклях текущего репертуара театра” было загадана выключыць Харланчука з шэрагу съпектакляў. Таксама мастацкі кіраўнік Б. Луцэнка падрыхтаваў “Атэстацийную харкторасцьць” актору вышэйшай катэгорыі дзяржаўнай установы “Нацыянальны акадэмічны тэатр імя М. Горкага” П. Харланчуку, – документ, які пасыля стаў адной з прычынаў для звольнення. Вось некаторыя вытрымкі з гэтага дакумента (цалкам ён размешчаны на сایце – <http://www.spring96.org/by/news/5852/>):

“У сакавіку 2006 г. Харланчук П. прыняў удзел у акцыі, накіраванай супраць дзяржаўнай улады ў Рэспубліцы Беларусь. За свае дзеяньні Харланчук П. быў прызначынуты правахоўнымі органамі да адміністрацыйнай адказнасці.

Харланчук П. парушыў “моральна-нравственны” падмуркі тэатру, замест прызнаньня дапушчанай памылкі на зборы трупы вёў сябе “крайне вызывающе” і неэтычна, нягледзячы на шматразовыя размовы з ім кіраўнікотві тэатру. Гэтым самым ён супрацьставіў свае асабістыя перакананьні агульнаірнічым нормамі захавання законнасці”.

Мастацкі Савет тэатру прызнаў учынкі актора несумашчальнымі са статусам актора НАДТ імя М. Горкага і прапанаваў дырэкцыі вывесці яго з бязугага рэпертуару тэатру.

У дадзены час Харланчук П. не заняты ў рэпертуары як актор. Такая сітуацыя выклікае нездаровую, нярвовую, неаднозначную рэакцыю калектыву, якая не спрыяе пазітыўнаму творчаму працэсу.”

Застаецца толькі падаць на універсітэт у суд

27 сінёжня мінулага году з 2-га курсу гістарычнага факультету БДПУ імя М. Танка была адлічаная студэнтка Надзея Манцэвіч. Афіцыйнай нагодай адлічэння стала нібыта «сістэматычнае парушэнне дысцыпліны і правілаў унутранага распарадку». Студэнтка лічыць, што сапраўдная прычына — яе актыўная студэнтская і грамадзянская пазіцыя. Варта нагадаць, што яна была сярод затрыманых на Калядной вечарыне 22 сінёжня на Дарашэвіча.

Загад аб адлічэні быў падпісаны 27 сінёжня, а на наступны дзень Надзею Манцэвіч выкілілі ў дэканат ды азnamілі з ім.

Надзея паведаміла, што зьбіраеца аблскардзіць рашэньне аб адлічэні ўніверсітэту ў судзе. Яна не спадзяеца на справядлівасць, але лічыць патрэбным давесці сваю працыю: “Так, у мене быў пропускі заняткай, але яны ёсьць амаль у кожнага студэнта, у тым ліку і шмат у каго з маіх аднагрупнікаў”. Пры гэтым дзяўчына кажа, што ў дэканате націлі менавіта на гэта – на пропускі. Пра яе актыўную грамадзянскую пазіцыю нікто не ўгадаваў.

Намеснік дэкана гістарычнага факультету Аляксандар Радзіко ў сваю чаргу паведаміў, што ня варта шукаць нейкіх іншых прычынай адлічэння Н. Манцэвіч: “Яна мела вымову рэктара за пропускі, а пасыля гэтага дастаткова 2 гадзінай пропускай для адлічэння. На жаль, але гэта так”.

Кажучы пра свае планы, Надзея зазначае, што з Беларусі ня зьедзе, а калі і будзе вучыцца за мяжой, то толькі завочна.

Зрабілі, што хацелі

5 студзеня з Беранавіцкага дзяржаўнага ўніверсітetu быў выключаны Андрэй Юрук, студэнт 3-га курсу факультэтu правазнаўства. У мінульым годзе яго ўжо выключылі перад выбарамі, але тады атрымалася аднавіць яго пры дапамозе на зіральнікаў з АБСЕ. На гэты раз яго выключылі канчатковка. Фармальна – за нязадчу іспыту па культуралогіі, хача ён здаваў на добрыя аздынкі ўсе правазнаўчыя прадметы. Відавочна, што гэтае выключэнне рыхталася даўно, але адміністрацыя ВНУ не могла знайсці дастатковай падставы.

Андрэй Юрук з'яўляўся актыўнай працаўнай ў перадвыбарчым штабе Аляксандра Мілінкевіча. Ён з'яўляецца моладзеўским актыўістам, за што не аднаразова затрымліваўся міліцыяй. Дэкан і рэктар БарДУ не аднаразова адкрыта заяўлялі пра тое, што гэты студэнт так ці інакш будзе выключаны з універсітetu...

Харланчук абскардзіў рашэнье аб сваім адхіленыні ў Камісіі па працоўных спрэчках – орган, які вырашае працоўныя спрэчкі ў дасудовыім парадку. Актор папрасіў урэгуляваць сітуацыю і адміністратару стаў адной з прычынаў для звольнення. Вось некаторыя вытрымкі з гэтага дакумента (цалкам ён размешчаны на сایце – <http://www.spring96.org/by/news/5852/>):

“У сакавіку 2006 г. Харланчук П. прыняў удзел у акцыі, накіраванай супраць дзяржаўнай улады ў Рэспубліцы Беларусь. За свае дзеяньні Харланчук П. быў прызначынуты правахоўнымі органамі да адміністрацыйнай адказнасці.

Харланчук П. парушыў “моральна-нравственны” падмуркі тэатру, замест прызнаньня дапушчанай памылкі на зборы трупы вёў сябе “крайне вызывающе” і неэтычна, нягледзячы на шматразовыя размовы з ім кіраўнікотві тэатру. Гэтым самым ён супрацьставіў свае асабістыя перакананьні агульнаірнічым нормамі захавання законнасці”.

Актор планаваў з'яўляніца ў суд, каб аспрэчыць адхіленыне ад съпектакляў, але падзеі разгроміліся імкліва.

Была праведзеная Атэстацийная камісія, якая разглядала адпаведнасць П. Харланчука кваліфікацыі актора вышэйшай катэгорыі. У склад Атэстацийнай камісіі ўваходзіла ўсё кіраўніцтва Рускага тэатру: Яранкова В.Г., Яранкоў А.Н., Герасімовіч Э. І., Луцэнка Б.І., Янкоўскі Р.І., Масумян Б.А., Душачкін А.

Прысутнічалі таксама намеснік міністра культуры Ул. Рылатка і юрист.

Па выніках паседжанья Атэстацийнай камісіі Павел Харланчук быў не атэставаны, што пацягнула за сабой скасаванье працоўнай дамовы па п. 3 арт. 42 ПК РБ – “у связі з неадпаведнасцю займаецай пасадзе”.

26 сінёжня Паўла Харланчука звольнілі. У тэатры падлічылі страты, якія ён быццам бы нанёс, калі ня ўздельнічаў у съпектаклях падчас свайго арышту. Съпектаклі з яго ўдзелам у гэтыя дні былі заменены на іншыя.

Харланчук іграў галоўную ролі ў самых папулярных на стапічнага гледача съпектаклях “Доходное место”, “Дядюшкін сон”, “Единственный наследник”. Таксама ён з'яўляўся рэжысёрам дзіцячых съпектакляў “Крокодил”, “Царевна-лягушка”, “Джельсаміно в стране лгунов” і пастаноўшчыкам съпектаклю для дарослых “Детектор лжи”.

Увесну з П. Харланчуком тэатр заключыў контракт на тры гады, а ў 2005 годзе яму нададзілі вышэйшую працоўную катэгорыю. Ён шматразовы лаўрэат тэатральных прэмій і конкурсаў, у тым ліку за свае працы для дзяцей. У 2002 годзе П. Харланчук атрымаў стыпендню для таленавітай моладзі за лепшыя рэжысёрскія працы.